

החלטת סגן הממונה על המשמעת

פסק דין

1. הנקבל הינו סטודנט בפקולטה למשפטים. לפי כתב הקובלנה, במסגרת קורס בדיני מסים שלמד הנקבל היה עליו להגיש עבודה. במקום להגיש את העבודה כנדרש, גנב הנקבל עבודה שהגיש תלמיד אחר מתאו של המתרגל והגיש אותה כך שתראה כאילו היא עבודתו. מעשה דומה ארע במסגרת קורס בדיני תאגידיים שלמד הנקבל. במקרה זה גנב הנקבל עבודה שכתבה תלמידה אחרת מתוך ערימת העבודות שהונחה בתום ההרצאה על שולחן המרצה, והגיש אותה כך שתראה כאילו היא עבודתו. כאשר נערך עימו ברור בקשר למעשים אלה על ידי רשויות הפקולטה למשפטים, בדה הנקבל ראיות לגבי האירועים המתוארים וזאת על מנת שלא יועמד לדין. במעשים אלו עבר הנקבל שורה של עבירות: הונאה בעבודת בית (עבירה לפי סעיף 29.3 לתקנון המשמעת); הפרה של הוראות המתייחסות לעבודת בית (עבירה לפי סעיף 29.4 לתקנון המשמעת); מסירת ידיעה כוזבת ביועץ וביצוע מעשה תרמית לשם קבלת זכויות באוניברסיטה (עבירה לפי סעיף 29.2 לתקנון המשמעת); התנהגות שיש בה משום פגיעה ברכושם של תלמידי האוניברסיטה (עבירה לפי סעיף 29.8 לתקנון המשמעת) והתנהגות שאינה הולמת את כבוד האוניברסיטה (עבירה לפי סעיף 29.10 לתקנון המשמעת). יצוין כי לאור מהות העבירות בהן מדובר נשלחה גם הודעה ליועץ המשפטי לממשלה, כנדרש לפי סעיף 269 לחוק העונשין, תשל"ז – 1977.

2. בישיבת ההקראה הודה הנקבל בעבירות שיוחסו לו בכתב הקובלנה, תוך שהוא טוען בפני כי החזיר את העבודות שלקח לתאו של המתרגל. מובן שאין בעובדה זו, גם אם יש בה ממש, כדי לשנות ממהות מעשיו. לפיכך, לאור הודאת הנקבל, הרשעתי אותו בעבירות שיוחסו לו בכתב הקובלנה.

3. במסגרת הטיעונים לעונש הצביע הקובל על החומר המיוחדת של המקרה. אין המדובר בעבירת הונאה רגילה אלא בגניבה של עבודות מחבריו של הנקבל תוך רמיסה ברגל גסה של יחס הכבוד בין תלמידים שעליו מושתתים הלימודים האוניברסיטה. הנקבל עבר עבירות אלו פעמיים. זאת ועוד, בעת הברור לא הודה הנקבל מיד בעבירות שביצע אלא בדה ראיות בקשר לאירועים בהם הואשם, וכך נפל חשד על התלמידים החפים מפשע מהם נגנבו העבודות. לאור חומרת העבירות, ביקש הקובל כי ארחיק את הנקבל לצמיתות מן האוניברסיטה, אבטל את הקורסים במסגרתם בוצעה העבירה, וכן אפרסם את שמו של הנקבל. אשר לנקבל, הוא הביע בפני את צערו על המקרים,

והוסיף כי באותה תקופה הוא היה נתון להתקפי אסתמה קשים וללחץ בלימודים. משום כך כשל ובצע את העבירות.

4. ביקשתי כי הצדדים יגישו לי אסמכתאות בקשר לסוגית ההרחקה לצמיתות ולסוגית פרסום שמו של הנקבל. לאחר שהוגשו אסמכתאות כאמור, ובעקבות ישיבה נוספת שהתקיימה בנושא, הגיעו הצדדים להסדר טעון במסגרתו הציעו בהסכמה כי אטיל על הנקבל את העונשים הבאים:

א. הרחקה לצמיתות מאוניברסיטת תל אביב.

ב. פסילת שני הקורסים נשוא הקובלנה.

כמו כן הסכימו הצדדים כי שמו של הנקבל לא יפורסם.

5. שקלתי את העונש המוצע במסגרת הסדר הטעון. העבירות בתיק זה הן מן החמורות ביותר בהן נתקלתי במהלך התקופה בה אני מכהן כסגן הממונה על המשמעת. אין לי אלא להביע את הזעזוע העמוק שאני חש מהעובדה כי תלמיד באוניברסיטת תל-אביב ביצע אותן, תוך שהוא פוגע פגיעה קשה לא רק ברשויות האוניברסיטה אלא גם בחבריו ללימודים. לאור מעשיו של הנקבל, אני סבור כי עונש של הרחקה מן האוניברסיטה לצמיתות, עונש שהוא חריג וקיצוני, הוא אכן העונש הראוי במקרה שלפני. בפסיקה שניתנה בעבר, הוטל עונש כאמור במקרים קיצוניים (ראו תיק ד / 96 / 1 והאסמכתאות הנזכרות בו וכן ראו תיק ד / 00 / 15). אני סבור כי כזה הוא גם המקרה שלפני.

6. אשר לסוגית פרסום שמו של הנקבל, סעיף 72.2 לתקנון המשמעת - סטודנטים של האוניברסיטה מסמיך אך אינו מחייב את בית הדין לפרסם את שמו של נקבל. גם תקנוני משמעת של מוסדות אקדמיים אחרים מאפשרים זאת (ראו למשל סעיף 34(ד) לתקנון המשמעת של האוניברסיטה העברית; סעיף 11(ח)(2) של תקנון המשמעת של אוניברסיטת בר אילן; סעיף 9.2 לתקנון המכללה האקדמית להנדסה בירושלים; סעיף יא לתקנון המשמעת של מכללת תל חי). לעיתים אף נקבע כי ברירת המחדל היא פרסום שמו של הנקבל (סעיף 9.9 לתקנון המשמעת של אוניברסיטת בן-גוריון) או שאי פרסום השם יעשה רק בנסיבות מיוחדות (סעיף 9.14 לתקנון המשמעת של הטכניון). לעיתים התקנון מאמץ עמדה הפוכה. כך נקבע בסעיף 14 לתקנון המשמעת של מכללת אריאל כי אין לפרסם את שמו של הנקבל. מכל מקום, גם אם התקנון מסמיך את בתי הדין לפרסם את שמות התלמידים, נראה כי בפועל הפרקטיקה המקובלת בבתי הדין המשמעתיים באקדמיה היא כי פסקי הדין מפורסמים בעילום שם.

7. ואכן, למרות ההסמכה הקיימת בתקנון המשמעת של אוניברסיטת תל אביב, הפרקטיקה ארוכת השנים שנוצרה באוניברסיטה היא של פרסום בעילום שם. החריג היחיד בעשורים האחרונים לפרקטיקה זו הוא פסק הדין בתיק ד / 87 / 4 שנתן הממונה על המשמעת דאז, ד"ר קנת מן. באותו עניין היה מדובר בתלמידת תואר שני שהשיגה עותק גנוב של בחינה וכן הגישה לאוניברסיטה מסמכים מזויפים על לימודיה באוניברסיטת בר אילן. במהלך בירור המקרה

התגלה עברה של התלמידה והוברר כי היא הורשעה עוד כתלמידה באוניברסיטת בר אילן בעבירת משמעת חמורה בגינה הורחקה לתקופה של שנתיים מן הלימודים. בעקבות כך החליט הממונה על המשמעת להרחיק את התלמידה לצמיתות מן הלימודים וכן הורה לפרסם את שמה, וזאת למרות הנהוג של פרסום פסקי דין בעילום שם. במסגרת זו כתב הממונה כי "נהוג בבית דין זה לא לפרסם שמות תלמידים שהורשעו בעבירות משמעת. מאידך, נוהג זה לא חל כאשר מדובר במקרים מיוחדים המצדיקים מתן הודעה לציבור על זהותו של אדם שהורשע...מכיוון שמדובר בתלמידה שעברה עבירות דומות בעבר, וכתוצאה מהרשעה קודמת בבית דין משמעתי לא מצאה לנכון לתקן את דרכיה, קיים חשש כבד...כי התלמידה תמשיך בעתיד ותפגע באנשים שהיא עובדת אתם או בכלל הציבור הרחב." יחד עם זאת, נראה כי גם בתיק זה לא פורסם בסופו של דבר שמה של התלמידה, וזאת משום שלאחר מתן ההחלטה האמורה נודע לבית הדין כי מעשיה של הנקבלת נחקרים על ידי המשטרה ולפיכך החליט הממונה לעכב את הפרסום.

8. התלבטתי אם במקרה שלפני ראוי לפרסם את שם הנקבל. בסופו של דבר הגעתי למסקנה כי יש לאשר את הסדר הטעון, ובכללו ההסכמה בין הצדדים לעניין אי פרסום שמו של הנקבל. ראשית, המקרה שלפני פחות בחומרתו במובנים מסוימים מזה שנדון בתיק ד / 87 / 4, שהוא המקרה היחידי הידוע לי בו נשקל במסגרת מערכת הדין המשמעתי של אוניברסיטת תל אביב פרסום שמו של הנקבל (ואף במקרה שהוא הוחלט ככל הנראה בסופו של דבר לא לפרסם את השם). במקרה שנדון בשנת 1987 מדובר היה בתלמידה שהורשעה בעבר בדין המשמעתי וחזרה על מעשיה, וזאת בניגוד למקרה שלפני. שנית, אני סבור כי ראוי ששינוי של פרקטיקה ארוכת שנים בנוגע לפרסום שמו של תלמיד שהורשע בדין המשמעתי יעשה, אם בכלל, במסגרת תהליך עדכנו של תקנון המשמעת האוניברסיטאי המתרחש בימים אלה. יש שיקולים כבדי משקל בעד פרסום שמות של נקבלים ובראשם האפקטיביות של ההרתעה המושגת על ידי כך. מצד שני, לפרסום שכזה יכולות להיות השלכות מרחיקות לכת על גורלם של התלמידים, בייחוד כיום, לאור העובדה כי פסקי הדין של בית הדין המשמעתי של אוניברסיטת תל אביב מתפרסמים באינטרנט והופכים נגישים לכל. יש לזכור כי מערכת הדין המשמעתי הסטודנטיאלי עוסקת לרוב בגורלם של אנשים צעירים. פרסום שם, גם אם מדובר בפרסום במקרים קיצוניים וחריגים במיוחד, עלולה לפגוע פגיעה קשה בהכשרתם המקצועית ובסיכויי העבודה שלהם בעתיד. אני סבור כי ראוי ששאלת הפרסום תישקל, במידה וטרם נשקלה עד עתה, במסגרת הדיון ברפורמה של התקנון, תוך התייחסות מפורטת לנסיבות בהן יש לפרסם את השם, ולא תוכרע במסגרת הליך שיפוטי ספציפי.

9. לאור כל האמור לעיל אני מקבל את הסדר הטעון שעליו הסכימו הצדדים. הנקבל יורחק לצמיתות מאוניברסיטת תל אביב והקורסים נשוא הקובלנה יפסלו. כמוסכם בין הצדדים, שמו של הנקבל לא יפורסם.

ניתן היום, _____, בהיעדר הצדדים.
יפורסם ללא שם הנקבל.

פרופ' אסף לחובסקי
סגן הממונה על המשמעת